

ULUSAL KIRSAL AĞ
NATIONAL RURAL NETWORK

Hasan ÖZLÜ
Tarım Reformu
Genel Müdürü

Kırsal kalkınma toplumun tüm kesimlerinin dengeli ve sürdürülebilir gelişimi için hayati önem taşımaktadır. Toplumsal hedeflere ancak birlikte ve organize bir şekilde harekete geçilmesiyle ulaşılır. Kırsal alanlarda yaşam standartlarının geliştirilmesi ve insan kaynaklarının iyileştirilmesi için gerekli faaliyetler ile birlikte kırsal toplulukların ekonomik ve sosyal koşullarının iyileştirilebilmesi için kendi çabalarının kamu kesiminin işbirliği ile kalkınma yönünde harekete geçirilmesi önem arz etmektedir.

Ülkemizde 2005 yılından sonra kısa vadeli programlar yerine daha uzun vadeli politika ve stratejiler geliştirilmeye başlanmıştır. Ulusal Tarım Stratejisi, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, Kırsal Kalkınma Planı gibi belgelerle daha planlı bir yapıya geçilmiştir. Uzun yıllardan bu yana gerçekleştirilen tarımsal desteklemelerin getirdiği değişikliklerin yanı sıra dünyadaki farklı destekleme modelleri de uygulanmaya başlanmıştır.

Etkili bir kırsal kalkınma politikası yönetimi için AB uyum çalışmaları kapsamında IPARD Programı hazırlanmış ve 2011 yılından itibaren uygulamaya alınmıştır. IPARD Programı'nın izlenmesi için gerek kamu gerek sivil toplum temsilcilerini içinde barındıran bir İzleme Komitesi oluşturulmuştur. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun kurulması ile yerel düzeyde kırsal kalkınmaya ilişkin kurumsal kapasite güçlendirilmiştir. Bugüne kadar IPARD Programı kapsamında uygulanan başarılı proje örneklerinin potansiyel faydalanıcılar tarafından görülmesi, kırsal alanda Program desteklerine olan ilgiyi ve güveni artırmıştır.

Ulusal Kırsal Ağ, bir yandan kırsal kalkınma politikalarının etkin uygulanmasını sağlamak, diğer yandan kırsal kalkınma için yeni yaklaşımlar sunmayı hedeflemektedir. Genel anlayışı birliktelik, güven ve işbirliği ile tecrübelerin paylaşılmasıdır. Kırsal kalkınma faaliyetlerini hayata geçirirken gücümüze güç katan tüm paydaşlar birlikte yol almaktadır. Bu çerçevede, "Yerel Kalkınma Stratejilerinin Hazırlanması" tedbirinin uygulamaya geçmesi de kırsal kalkınma hedeflerine ulaşılmasına katkıda bulunacaktır.

"Yerel kalkınma stratejilerinin hazırlanması-LEADER" tedbiri ile kırsal kalkınmada yeni bir vizyon belirlemektedir. LEADER yaklaşımı, kırsal toplulukların, kamu ve özel sektör ortaklıkları aracılığıyla kırsal kalkınma stratejilerini hazırlayıp uygulamaya başlamalarını temel almaktadır. Bu stratejileri hayata geçirirken bize güç veren en büyük değer ise yerel nüfusun karar alma sürecine katılımıdır.

Ulusal Kırsal Ağ'ın kırsal kalkınma konusunda önemli gelişmeler sağlayacağına olan inancıyla ortak aklımızı hep birlikte şekillendirip kalkınmamızı gelecek doğrultusunda hep beraber yönetebilme hedefimize başarıyla ulaşma azmimizin altını çizmek istiyorum.

Özellikle son yıllarda yakaladığı istikrarlı büyüme grafiğiyle bölgesinde güçlü bir aktör olma niteliğini pekiştiren Türkiye, bu başarılı süreçte birçok farklı bileşeni ayrıntılı şekilde tahlil etmiş, söz konusu bileşenlere ilişkin spesifik politika ve uygulamalar geliştirmiştir. Ülkemizin muazzam tarım ve hayvancılık potansiyeli göz önüne alındığında kırsal kalkınmanın bu unsurları odağına alması şaşırtıcı değildir. Hükümetlerimiz kırsal kalkınmanın kapsayıcı ve sürdürülebilir nitelikte gerçekleşmesi için birçok projeye imza atmış, bu alanda millî programlar geliştirmenin yanı sıra başta Avrupa Birliği (AB) olmak üzere uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmıştır. Bu bağlamda, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü AB Yapısal Uyum ve Yönetim Otoritesi Daire Başkanlığımız bünyesinde kurulan Ulusal Kırsal Ağ (UKA), çalışmalarını AB'ye katılım öncesi süreçte tahsis edilen Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma (IPARD) Programı'nın etkinliğinin artırılması ve iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması amacıyla sürdürmektedir. Bu bağlamda, özellikle yerel paydaşların bilgi, deneyim, birikim ve önerilerinden beslenen bir süreç yürütmekte, Yerel Eylem Dernekleri vasıtasıyla yerel katılım ve ortaklığı teşvik etmektedir.

Kırsal kalkınma ve bölgesel kalkınma politikaları başarılı olursa, kentleşme problemleri en az düzeyde seyreder. Daha az kaynakla daha verimli sonuçlar alınması, iyi bir stratejik yaklaşım ve bu doğrultuda oluşturulacak politikaların hayata geçirilmesi ile mümkün olabilecektir.

Kırsal kalkınmanın önemli bir bileşeni niteliğindeki Ulusal Kırsal Ağ, lansmanını yaptığımız Kasım 2017'den bu yana birçok başarılı çalışmaya imza atmış, proje kapsamındaki illerde gerçekleştirilen etkinliklerde UKA'nın amaç ve işleyişi hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş, interaktif çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Vatandaşlarımız UKA destek ve faaliyetleri sayesinde hem kendi ürün ve girişimlerini geliştirme ve daha geniş bir kitleye ulaştırma fırsatı bulmuş hem de işbirliği, dayanışma ve birlikte öğrenmeden doğan gücü bizzat tecrübe etmiştir.

Yerel, bölgesel ve ulusal kalkınma bağlarının yeniden, daha güçlü kurulması amacıyla yola çıkan UKA'nın etkili çalışmalarında emeği geçen meslektaşlarıma teşekkür ediyor, önümüzdeki dönemde de başarı hikayelerinin yazılmaya devam edileceğine inancımı ifade etmek istiyorum.

Dr. Muhammed ADAK
Tarım Reformu
Genel Müdür Yardımcısı
IPARD Yönetim
Otoritesi Başkanı

Birlikte öğrenme, işbirliği ve güven ile sürdürülebilir kırsal kalkınmanın anahtarı: Ulusal Kırsal Ağ

Sürdürülebilirlik, özellikle teknolojik gelişmelerin etkisiyle hemen her alanda sistemlerin dönüştüğü, iş yapma biçimlerinin değiştiği, tüketim alışkanlık ve örüntülerinin yeniden şekillendiği günümüz dünyasının anahtar kavramlarından. Temel olarak değişimin dengeli biçimde yönetilmesini işaret eden bu kavram, yatırımların doğru yönlendirilmesi ve teknolojik değişimlerin mevcut işleyişe sağlıklı şekilde entegre edilmesi gibi kritik unsurlar barındırmaktadır. Kırsal kalkınma, sürdürülebilirlik ilkesinin çalışmaların temelinde yer aldığı, strateji ve planlara yön verdiği alanlar arasında bulunmaktadır. Kırsal kesimdeki nüfusun ekonomik refah seviyesini ve hayat kalitesini artırma hedefinde şekillenen kırsal kalkınma, yalnızca belirli bölgelerdeki vatandaşlar için değil, toplumun tamamı için kritik önem taşımaktadır. Simbiyotik olarak nitelendirilebilecek bu ilişkide kırsal alanda kalkınmayı teşvik edecek eylemler, toplumun bütün kesimlerinin katılım ve katkısı öngörülerek planlanmakta; kırsalda meydana gelecek olumlu gelişmeler ise toplumun ve ülkenin refah seviyesini artıracak, ekonomik göstergelerde iyileşme sağlayacak unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır.

Sürdürülebilir kırsal kalkınma, ülkemiz strateji ve politikalarındaki yerini Avrupa Birliği (AB) katılım sürecinde, özellikle 11 numaralı Tarım ve Kırsal Kalkınma faslına açılmasıyla kuvvetlendirmiştir. Bu doğrultuda, 2007-2013 döneminden

itibaren düzenli olarak Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (UKKS) hazırlanmaya başlamıştır. Amaçlarından biri yerel kalkınmaya ilişkin kurumsal kapasitenin geliştirilmesi olan UKKS, bu bağlamda kırsal nüfusa hizmet götüren yerel idarelerdeki kurumsallaşma düzeyinin artırılması ve yerel kalkınma aktörlerinin kırsal kalkınma programı hazırlama, uygulama ve izleme kapasitesinin geliştirilmesi şeklinde iki boyutlu bir yaklaşım benimsemektedir.

Türkiye’de kırsal kalkınma alanında atılan en önemli adımlardan biri, hem mevzuata uyum sağlanması için gerekli idari ve kurumsal altyapının oluşturulması hem de kırsal kalkınma alanında etkin faaliyetler yürütme amacıyla Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu’nun (TKDK) kurulmasıdır. TKDK esasen kırsal kalkınma alanı özelinde AB’ye katılım öncesi süreçte tahsis edilen Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma (IPARD) Programı fonları aracılığıyla 42 ilde tarım, hayvancılık, gıda, balıkçılık ve alternatif tarım alanlarında faaliyet gösteren işletmelere, üretici bireylere, kooperatiflere ve üretici birliklerine hibe programları aracılığıyla finansman desteği sağlamaktadır.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü AB Yapısal Uyum ve Yönetim Otoritesi Daire Başkanlığı tarafından IPARD Programı’nın etkinliğinin artırılması ve başarılı uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması amacıyla kurulan Ulusal Kırsal Ağ (UKA), Türkiye’de sürdürülebilir kırsal kalkınmanın en önemli bileşenlerinden

birini teşkil etmektedir. Kırsaldaki değişimin yerel topluluklardan başlayacağı düşüncesiyle hareket eden UKA, bu bağlamda kırsal toplumun hem kendi bilgi ve deneyimlerini hem de yerel kaynakları kullanarak kalkınmasını öngörmektedir. Merkezî bir yaklaşımdan ziyade yerelde temellenen ve yerelde yaygınlık kazanan bir anlayışın hâkim olduğu UKA faaliyetlerinde kırsal nüfusun katılım ve katkısı en kritik unsur olarak konumlandırılmıştır. Özellikle yerel paydaşların bilgi, beceri ve deneyimlerinin önemli bir kaynak niteliği taşıdığı bu etkinliklerdeki nihai amaç yerel, bölgesel ve ulusal kalkınma bağlarının yeniden, daha güçlü kurulmasıdır.

Birlikte öğrenme, işbirliği ve güven ilkelerinde temellenen UKA faaliyetlerinin paydaşları ilgili kamu kurumları, yerel yönetimler, üniversiteler, araştırma merkezleri, üretici örgütleri, bölge kalkınma ajansları, özel sektör, çiftçiler, sivil toplum kuruluşları, kadın dernek ve kooperatifleri olarak belirlenmiştir. Paydaşlar arasındaki bütün bağlantılar ve bilgi akışı ağın kendisini oluşturmaktadır. UKA'nın

geniş kapsamlı paydaş kümesinde ayrıca "LEADER" tedbiri kapsamında 12 ilde kurulan Yerel Eylem Grupları/Dernekleri de (YEG) bulunmaktadır. Kırsal kesimin kendi kaynaklarını en etkili şekilde değerlendirebilmesi için geliştirilen tabandan tavana bir yaklaşım olan LEADER, kırsal kalkınma çalışmalarını birbirine entegre etmeyi ve yerel topluluklar arasında iletişim ve işbirliği oluşturarak bir öğrenme süreci meydana getirmeyi amaçlamaktadır.

UKA, faaliyetlerini, yerel aktörlerin karar alma süreçlerinin bir parçası haline gelmesi ve kendi değişim süreçlerini kendilerinin şekillendirmesi, iyi uygulama örneklerinin teşvik edilmesi ve sayısının artırılması, kırsal sorunların çözümünde çok yönlü ve yenilikçi çözümler geliştirilmesi ve bu bağlamda kırsal kalkınmanın sürdürülebilir kılınması amacıyla sürdürmektedir. "Kırsalın düşleri ağlarla örülsün" sloganıyla yola çıkan UKA, her gün insanların hayatlarına dokunmakta, kırsalda değişim ve dönüşümün öncüsü olmaya devam etmektedir.

Kırsaldaki değişimin yerel topluluklardan başlayacağı düşüncesiyle hareket eden UKA, bu bağlamda kırsal toplumun hem kendi bilgi ve deneyimlerini hem de yerel kaynakları kullanarak kalkınmasını öngörmektedir.

Kırsalın düşleri ağlarla örölsün

Kırsal kalkınmada yerel ölçekli katılımın merkezde konumlandırıldığı, değişim sürecinin yerel topluluklar aracılığıyla şekillendirildiği ve yürütüldüğü, iyi yönetişimin kalkınmayı hızlandıracak bir unsur olarak benimsendiği Ulusal Kırsal Ağ (UKA) 28 Kasım 2017 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilen bir lansman toplantısıyla kamuoyuna ve ilgili paydaşlara tanıtıldı. İlgili kamu kurumları, üniversiteler, üretici örgütleri, bölge kalkınma ajansları, yerel yönetimler, araştırma enstitüleri, sivil toplum kuruluşları ve Avrupa Komisyonu temsilcilerinin yanı sıra LEADER tedbiri kapsamında 12 ilde kurulan 25 Yerel Eylem Grubu/Derneği (YEG) temsilcilerinden oluşan yaklaşık 300 kişi toplantıya katılım sağladı.

Lansman toplantısında bir konuşma yapan IPARD Yönetim Otoritesi Başkanı ve Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısı Dr. Muhammed Adak bütün dünyada hızlı bir değişim ve dönüşüm süreci yaşandığını belirtti. Adak, kırsal alanların söz konusu süreci başarıyla yürütmesi noktasında büyük önem taşıyan kırsal kalkınma kavramına ilişkin, “Kırsal kalkınma, en genel tanımıyla kırsal alanda yaşayan fertlerin ekonomik ve sosyal refahı ile yaşam kalitesini artırma sürecidir. Böylesi bir amaca ulaşmak, çok boyutlu ve insan odaklı bir kalkınma yaklaşımını, çok sektörlü kamu politikalarını ve kurumlar arası işbirliğini gerekli kılmaktadır. Ulusal Kırsal Ağ ile kalkınma, girdiği değişim yolunda kırsal kesimden aldığı güçle, enerjiyle ilerleyecek, ihtiyaç duyduğu kurumsallaşmayı merkezî ve yerel idarelerin işbirliğiyle gerçekleştirecektir” değerlendirmesinde bulundu.

Avrupa Birliği Komisyon Temsilcisi Iwona Lisztwan ise yaptığı sunumda UKA faaliyetlerine ilişkin bilgi aktardı. Konuşmasına “Bugün çok güzel bir gün. İleriyeye doğru büyük adımlar atıldı. Bugünkü toplantımız 10 yıllık bir hazırlık ve başarılı çalışmaların ürünüdür” diyerek başlayan Lisztwan, Türkiye’de birçok farklı türde kırsal işletme ve iyi uygulama örneği olduğunu kaydetti. Kırsal kalkınmanın çok sayıda paydaşı olan, yenilikçilik ve bilgi gerektiren bir süreç olduğunu ifade eden

Lisztwan, "Kırsal ağlar katılımı artırmak için vardır, farkındalığın artmasına hizmet eder, iyi örnekleri toplar, tematik çalışma grupları oluşturur ve çeşitli analizler yapar. Çalıştaylar, farkındalık atölyeleri düzenler, yayınlar yapar, uluslararası etkinlikler düzenler" dedi.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Avrupa Birliği Yapısal Uyum ve Yönetim Otoritesi Ulusal Kırsal Ağ sorumlusu Dr. Şenay Sevensör ise Ulusal Kırsal Ağ'ın önemi ve işlevine değinen bir sunum gerçekleştirdi. "Hepimiz ortak bir amaç olan kırsal kalkınma için buradayız. Amacımız bir tohum ekmek, ektiğimiz bu tohumla değişim rüzgarını başlatmak" diyen Sevensör, Ulusal Kırsal Ağ sayesinde kalkınma bağlarının yeniden, daha güçlü kurulacağını ifade etti.

Kırsal kalkınmaya yönelik çalışmalarda bilgi ve deneyim paylaşımının büyük önem taşıdığına altını çizen Sevensör, "Ülkemizin kırsal kalkınma yolunda birlikte yürüme, birlikte başarıya ve birlikte kazanma şansımız var. Kırsal kalkınma çalışmalarında potansiyelimizin farkına varmamızı, gördüğümüzden çok daha fazlası olduğumuzu fark etmemiz çok önemli" yorumunda bulundu.

Türkiye'de kırsal kalkınmanın öncüsü olacak yeni fikir ve girişimlerin ilk adımlarının atıldığı UKA lansman toplantısı müzikolog ve müzik terapisti Dr. Züleyha Abdullayeva'nın seyirci etkileşimli piyano performansı ile renklendi. Etkinlikte ayrıca Yerel Eylem Gruplarının fuaye alanında kurdukları standlarda çalışma materyalleri ve ürünleri sergilendi.

Türkiye'nin dört bir yanında bölgesel toplantılar

Manisa

UKA'nın Manisa'daki tanıtım toplantısı 22 Mart 2018 tarihinde Yunusemre ilçesindeki Obasya Kırsal Konaklama Tesisinde gerçekleştirildi. Açılış konuşmalarının ardından Dr. Şenay Sevensör, UKA'nın tanıtımına yönelik bir sunum yaptı. "Yerel Eylem Grubu Tecrübeleri" başlıklı bir sunumun da yer aldığı Manisa'daki tanıtım toplantısında Merkez Yerel Eylem Grubu seçilen Gördes Kalkınma Yerel Eylem Grubu'nun çalışmalarına ilişkin bilgi aktarıldı. "Geçmiş kadar görkemli bir Gördes için hep birlikte çalışıyoruz" sloganıyla faaliyet gösteren derneğin çalışmalarında kadınlar ve gençler ayrı bir yerde duruyor.

Mustafa Pala'nın Obasya iyi uygulama örneği başarı hikayesinin anlatıldığı toplantıda yerel ve merkezin buluşması bayram havasında kutlandı. Manisa'nın evrensel değeri mesir macunu dağıtımı ve mehter takımı gösterisi ile renklenen toplantıda Manisa'nın evrensel değeri mesir macunu dağıtıldı. Mesir macununun ortaya çıkış hikayesi anlatıldı. Kadim Anadolu topraklarının bilgeliğinden ilham alan mesir macunu şifası ve yaşam enerjisi atölyesi düzenlendi.

Toplantıda ayrıca ritmoterapist Volkan Fatih Yılmaz ve müzik terapisti Dr. Züleyha Abdullayeva ahenk içerisindeki seslerin hormonlar ve yaşam enerjisi üzerindeki olumlu etkilerini anlatarak katılımcılara eşsiz bir deneyim sundu.

Samsun

29 Mart 2018 tarihinde Samsun Zirai Karantina Müdürlüğü Konferans Salonu'nda düzenlenen UKA tanıtım toplantısı, açılış konuşmaları ve UKA faaliyetlerine ilişkin bilgilendirici sunumlarla başladı. Toplantıda iyi uygulama örneklerine ilişkin sunumlara da yer verildi. Bu bağlamda veteriner hekim Oktay Yılmaz IPARD Programı TKDK kapsamında desteklenen "Kuzey Süt Çiftliği Projesi"ne, girişimci Nihat Kullukçu "Butik Otel Projesi"ne ilişkin bilgi aktardı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü'nden Doç. Dr. Bahar Güdek, Doç. Dr. Ferit Bulut, Faruk Caylan, Mehmet Türker ve Metehan Toy'un sunduğu müzik dinletisiyle renklenmiş toplantı, soru-cevap etkinliğiyle sona erdi.

Mardin

6 Nisan 2018 tarihinde Mardin Müzesi Konferans Salonu'nda gerçekleştirilen tanıtım toplantısı, açılış konuşmalarının ardından UKA amaç ve faaliyetlerinin kapsamlı şekilde anlatıldığı sunumlar gerçekleştirildi. Toplantıda telkârî ustası Suphi Hindiyerli bu eşsiz sanatın inceliklerini anlatırken iyi uygulama örneği olarak gül ve gülyağı ele alındı. TKDK Isparta İl Koordinatörü Prof. Dr. Süleyman Gülcü ve gülyağı üreticisi Mehmet Ali Doğan'ın yaptığı sunumlarda bu alanda imza atılan çalışmalara ilişkin bilgi verildi. Mardin'de gerçekleştirilen toplantı kapsamında Üreten Kadınlar Derneği'nin İçişleri Bakanlığı desteğiyle hayata geçirdiği "Yeniden Hayat Bulan Kadınlar" projesi çerçevesinde terör mağduru kadınların hazırladığı yöresel Mardin yemekleri ikram edildi. Ayrıca, dinleyiciyle bir enerji bağı kurarak özel bir diyalog tesis eden müzik terapisti Dr. Züleyha Abdullayeva'nın piyano, Mardin Müzesi Müdürü Nihat Erdoğan'ın ney ve Abdurrahman Oğuz'un dengbej performansı ile kültürlerin buluştuğu bir müzik dinletisi sunuldu.

Şanlıurfa

UKA'nın Şanlıurfa'daki tanıtım toplantısı 4 Nisan 2018 tarihinde Arkeoloji ve Mozaik Müzesi Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. Açılış konuşmaları ve yerel kırsal kalkınmaya ilişkin sunumların ardından Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Ebru Sakar "Ebrulim Zeytin ve Zeytinyağı Tesisi" iyi uygulama örneğine ilişkin bilgi aktardı. Toplantıda TKDK Şanlıurfa İl Koordinatörü Sadık Yetim Şanlıurfa'daki yenilenebilir enerji kaynakları, özellikle güneş panelleri hakkında bir sunum yaparken IPARD Programı kapsamında TKDK desteklerinden yararlanan girişimci Sema Güllüoğlu ise güneş enerjisi santrali projesini anlattı.

Yerel kültürel etkinliklerle güçlenen bağlar

Mardin

Tarihî Mardin Müzesi'nin insanı içine çeken etkileyici atmosferinde 3-5 Ekim 2018 tarihlerinde gerçekleştirilen yerel etkinlikte açılış konuşmasının ardından yerel anlatıcılar ve YEG temsilcileri başarı hikayelerini aktardı. Isparta ilinin gül ve bülbülü, Halfeti'nin siyah gül ve Kelaynak kuşu (Birecik YEG) ile buluştu.

Etkinlik kapsamında ipek böceği kozasından nasıl ipek elde edildiği gösterildi; ipek yemeniler, takılar ve ebru sanatı birbiriyle buluştu (Nallıhan YEG ve Nal-Etik Kadın Kooperatifi), Mardin'in Şahmeran ve Lokman Hekim (şifalı bitkiler) hikayeleri dinlendi, Çanakkale YEG vasıtasıyla Troya destanı bir kez daha sözcüklere döküldü, Denizli YEG (Buldan ve Çameli) başarı hikayeleri anlatıldı ve IPARD iyi uygulama örneklerinin yer aldığı fotoğraf sergisi düzenlendi.

UKA'nın Mardin'deki etkinlikleri adeta şehrin tamamına yayıldı. Mardin Müzesi'nden Artuklu Üniversitesi'ne, Kasımiye Medresesi'nden belediye bahçesine birçok farklı alanda gerçekleştirilen etkinliklerde UKA'nın hayatına dokunduğu insanlar başarı hikayeleri ile kendi bölgelerinin asırlardır anlatılagelen efsanelerini kendilerine has üsluplarıyla aktardı.

Mardin'de ayrıca ritmoterapist Volkan Fatih Yılmaz tarafından ritmoterapi atölyesi düzenlendi, başarı hikayeleri anlatılırken Dr. Züleyha Abdullayeva doğaçlama piyano dinletisi sundu. Etkinliğin en ilgi çekici kısımlarından biri de ebru sanatçısı Mukadder Kavas'ın gül ve bülbül temalı ebru uygulamasıydı.

Kavas'ın sanatını izleme fırsatı bulan katılımcılar, ipek kozasından nasıl ipek çıkarıldığını da müzik ve hikaye anlatımı eşliğinde izlediler.

UKA'nın tıbbi ve aromatik bitkiler ve kısa tedarik zinciri kapsamında başlattığı pilot proje doğrultusunda Mardin'de İpek Yolu Kadın Kooperatifi'ne bir ziyaret de düzenlendi. Ziyaret sırasında UKA sayesinde kırsaldaki kadınların işbirliğinin resmen başladığını ifade eden kooperatif üyeleri, "Tek yürek, tek el olalım; hep birlikte güçlü, sağlam adımlar atalım" mesajı verdi. Hem ekonomik hem sosyal açıdan önemli işlevler üstlenen İpek Yolu Kadın Kooperatifi doğal yağlar ve şifalı bitkilerle sabun üretmenin yanı sıra kadınların ihtiyaçlarına yanıt veren çalışmalar gerçekleştiriyor, çocuk eğitim merkezlerinde değerli faaliyetler yürütüyor.

Mardin'deki temaslar kapsamında görüşülen Artukbey Kuruyemiş Kahve Yönetim Kurulu Başkanı Tacettin Yertüm Mardin badem şekerinin gastronomik ve ekonomik değerine değinirken Yaylabaşı köyünde girişimci Şahin Karademir gül ve lavanta üretimi ile turizme ilişkin projelerini anlattı.

UKA'nın Mardin'de düzenlediği etkinlikte Artuklu Üniversitesi'nde yerel takı standı ziyaret edildi, Mardin Üreten Kadınlar Derneği'nin (MÜRKAD) birbirinden lezzetli yemekleri tadıldı ve Dernek Başkanı Mine Çiçek'in hem kendisinin hem çevresindeki kadınların hayatını değiştiren başarı hikayesine kulak verildi.

UKA'nın kırsalı birbirine bağlayan faaliyetlerinin bir örneği olarak Isparta ilinde yapılan gül bebekler Mardin'deki köylerde kız çocuklarına dağıtıldı, kilometrelerce uzaktaki kalpler hep birlikte attı...

Isparta

UKA projesi kapsamında 5-6 Eylül 2018 günlerinde Isparta'nın Güneykent beldesi ve Kuyucak köyünde "GÜLANTA (Gül-Lavanta) Farkındalık Atölyesi" gerçekleştirildi. İlgili sektörler ve kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla düzenlenen ve Kuyucak Lavanta Kokulu Kadınlar Kooperatifi ile Gülderen Kadın Kooperatifi'ni bir araya getiren etkinliğin ilk gününde Güneykent Gül Çalıştayı yapıldı. Çalıştayda bir konuşma yapan Güneykent Belediye Başkanı Fahreddin Gözgün "Gül kenti Güneykent gülistan olsun, hayatınızda iz bıraksın" temennisinde bulundu ve "Ulusal Kırsal Ağ bal peteğinin her bir lobu bir değer olacak. Biri gül, biri lavanta, biri altın otu, biri kadınlarımızın hediyelik eşyaları... Tüm petekleri doldurarak ulusal ağı örmüş olacağız" dedi.

Açılış konuşmalarının ardından tıp tarihi alanında derin bilgi sahibi Prof. Dr. Ayten Altıntaş gülün şifa verici özelliklerine ilişkin bir sunum gerçekleştirdi. Program, Isparta'daki Gül Müzesi ve gülhanelerin tanıtımı ile gül ve lavanta yağı ve suyu damıtılması uygulamasıyla devam etti. UKA'yla ilgili kapsamlı sunumların ardından Gülderen Kadın Kooperatifleri tarafından hazırlanan öğle yemeğinde yöresel lezzetleri tatma fırsatı bulan katılımcılar, gezi römorkları ile kooperatiflere ait stantlara ziyaret gerçekleştirdi. Etkinlik esnasında Dr. Züleyha Abdullayeva'nın piyano dinletisiyle keyifli bir yolculuğa çıkan katılımcılar, TKDK desteklerinden yararlanan Barış Gümüş'ün çalışmalarının iyi uygulama örneği olarak sunulduğu toplantıda parfüm yapımı uygulamasına tanıklık etti. Ayrıca, Isparta'nın tarihsel hazinesi halı ve kilim dokumacılığı bağlamında Doç. Dr. Mustafa Genç tarafından bir kök boya etkinliği yapıldı.

6 Eylül 2018 tarihinde Kuyucak'ta gerçekleştirilen etkinliğin açılış konuşmasını yapan TKDK Isparta İl Koordinatörü Prof. Dr. Süleyman Gülcü yürütülen çalışmaları, "Isparta ilinde 7 yılda 215 milyon liralık yatırıma aracılık ettik. Modern, AB standartlarında, 1500 kişiye istihdam yaratan işletmeler kurdurduk" sözleriyle ifade etti. Isparta'nın tıbbi ve aromatik bitkiler açısından büyük önemi bulunduğu ve bir merkez niteliği taşıdığına dikkat çeken Gülcü, "Sadece Isparta güller bölgesinde 420-430 adet endemik tıbbi ve aromatik bitki türü mevcut" dedi. Gülcü, Kuyucak'ın lavanta bakımından da büyük potansiyel taşıdığını kaydetti.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Koordinatörü Ali Fuat Ceylan ise Ulusal Kırsal Ağ ve kısa tedarik zincirine yönelik çalışmaların önemi ile hayata geçirilecek pilot projeye ilişkin bilgi aktardı.

Etkinlik kapsamında ayrıca Kuyucak Lavanta Kokulu Köy Proje Koordinatörü Ali Sağdaş ve UKA sorumlusu Dr. Şenay Sevengör birer sunum gerçekleştirdi. Sevengör lavantanın şifasına yönelik sunumda "Lavanta ile zihnimiz sakinleşirken gül ile kalbimiz rahatlar, sevgi ve güzellik hissi ile dolarız. Zihnimiz ve kalbimiz rahatladığında ise merkezimizde olur, yaşam enerjimizi artırırız" yorumunda bulundu.

Konuşma ve sunumların ardından katılımcılarla lavanta tarlası ziyareti gerçekleştirildi. Ziyaret kapsamında lavanta hasadı gösterildi, kese yapımı için lavanta toplandı. Lavanta tarlası ziyaretinin ardından Kuyucak Lavanta Kokulu Kadınlar Kooperatifi'nin aralarında lavantalı tatlıların da bulunduğu leziz yemekleri tadıldı. Daha sonra kese yapımı atölyesi kapsamında toplanan lavantalar uzun kalburdan geçirildi, elenen lavantalar küçük keselere doldurularak katılımcılara hediye edildi.

Isparta'daki etkinliğin son bölümünde ipek ve gülü buluşturan ebru sanatçısı Mukadder Kavas bu kadim sanata ilişkin bilgi verdi. Kavas, gelinlik üzerine gül motifli ebru çalışmasıyla katılımcıları adeta büyüledi.

Ağ büyüyor: Eğitim

13-16 Kasım 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilen UKA temsilcileri eğitimi kapsamında işbirliği, değişim, inovasyon, yeni yönetim teknikleri, liderlik ve motivasyon temalarına değinen sunumlar gerçekleştirdi. Ayrıca, Ulusal Kırsal Ağ'ın IPARD Programı içindeki yapısı ve iletişim teknikleriyle ilgili bilgi aktarıldı. Oldukça yoğun bir programla sürdürölen eğitim kapsamında farkındalık atölyeleri düzenlendi, eğitmenlikte ses, nefes ve beden dilinin önemine ilişkin sunumlar yapıldı ve grup çalışmaları gerçekleştirildi. Eğitim sonunda 18 kişi UKA temsilcisi olmaya hak kazandı.

Birlikte öğrenmenin anahtarı: **Çalıştay**

Kısa süre içinde Türkiye genelinde önemli faaliyetler gerçekleştiren UKA'nın çalışmalarının tamamlayıcısı niteliğindeki çalıştay, 10-12 Ekim 2018 günlerinde Ankara'nın Kızılcahamam ilçesinde düzenlendi. Çalıştaya ilgili kamu kurumları, üniversiteler, üretici örgütleri, bölge kalkınma ajansları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, kadın kooperatifleri ve LEADER dernekleri temsilcilerinden yaklaşık 80 kişi katılım gösterdi.

Çalıştayın açılış konuşmasını yapan Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısı Muhsin Yazıcı, "Misyonumuz, tarımsal altyapıyı düzenleyerek kırsal alanın yaşanabilir hale gelmesini, kalkınmasını sağlamak. Vizyonumuz ise kırsalın

çalışan, üreten, yaşanan ve korunan alanlar haline getirilmesidir" yorumunda bulundu. Çalıştayın açılışında konuşma yapan bir diğer isim olan IPARD Yönetim Otoritesi Başkanı ve Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısı Dr. Muhammed Adak kırsal kalkınmanın millî ve vicdani bir görev olduğunu kaydederek, "Şu anda kırsal kalkınma dendiğinde kamu, özel, sivil toplum kuruluşlarının birlikte çok daha profesyonel bir yaklaşımla ekonomik, sosyal ve fiziki anlamda kalkınma gerçekleştirmesi kastedilmektedir" dedi. Tarım Reformu Genel Müdürü Hasan Özlü ise şöyle konuştu: "Hem istihdam hem ekonomik gelir getirmesi anlamında kırsal ağda hep birlikte çalışmanın önemli sonucunu görüyoruz. Sahada yapılan

çalışmalardan çok şey öğreniyoruz. UKA ile kırsal kalkınma çalışmalarımızın başarılı örneklerini göstererek, tematik çalışmalarla önemli kararlar alarak uygulayacağız.”

Açılış konuşmalarının ardından AB Yapısal Uyum ve Yönetim Otoritesi Daire Başkanlığı Ulusal Kırsal Kalkınma Çalışma Grubu Sorumlusu Fuat Ali Ceylan “Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Uygulamasına İlişkin Tecrübeler” başlıklı bir sunum gerçekleştirirken, Ulusal Kırsal Ağ Proje Sorumlusu Dr. Şenay Sevegör UKA’nın amaç ve faaliyetlerine ilişkin bilgilendirmede bulundu. Çalıştayın devamında proje uzmanı Elena Hadjinicolova “Avrupa Birliği’nde Ulusal Kırsal Ağ Tarihçesi ve Farklı Ulusal Kırsal Ağ Yapıları” başlıklı sunumunda bu girişim hakkında bilgi verdi. Avrupa Kırsal Kalkınma Ağı’nın 2008 yılında tesis edildiğini kaydeden Hadjinicolova, “Kırsal kalkınma uygulamalarında amaç paydaşların katılımını ve kırsal kalkınma

politikalarının kalitesini artırmak, potansiyel faydalanıcıların fon kaynakları ile bilgilendirilmesinin yanı sıra inovasyonu desteklemek, kırsalda sosyal entegrasyon ve ekonomik gelişimi teşvik etmektir” dedi. Hadjinicolova’nın iletişim stratejilerine ilişkin bilgilendirici paylaşımlarda bulunduğu sunumun tamamlanmasıyla çalıştayın ilk günü sona erdi.

Çalıştayın ikinci günü Ulusal Kırsal Ağ Tematik Çalışma Gruplarının belirlenmesiyle başladı. Elena Hadjinicolova “Avrupa Birliği’nde Tematik Grupların Tarihçesi, İşlevi ve Ülke Örnekleri” başlıklı sunumunda AB ülkelerindeki farklı uygulamalara ilişkin bilgi aktardı. Çalıştay etkinlikleri kapsamında tıbbi ve aromatik bitkiler, LEADER yaklaşımı, kısa tedarik zinciri, kırsal kalkınmada sosyal inovasyon ve girişimcilik, kırsal turizm konularında Tematik Gruplar kurulması kararlaştırıldı. Çalıştayın son gününde ise tüm katılımcılarla kapsamlı bir değerlendirme yapıldı.

Spesifik uzmanlık alanları için tematik toplantılar

Ulusal Kırsal Ağ'ın öncelikli görevlerinden biri kırsal kalkınma çalışmalarının etkinliğinin artırılması ve bu alanla ilgili paydaşların katılımı ile "Tematik Çalışma Grupları"nın oluşturulmasıdır. Bu bağlamda, 3-5 Aralık 2018 tarihleri arasında Kızılcahamam'da düzenlenen çalıştayda tıbbi ve aromatik bitkiler, kısa tedarik zinciri, LEADER tedbiri, kırsalda inovasyon ve girişimcilik ile kırsal turizm temalarına yönelik beş Tematik Çalışma Grubu toplantısı gerçekleştirildi. Her biri 12 kişiden oluşan gruplarda ilgili kamu kurumları, yerel yönetimler, üniversiteler, araştırma merkezleri, üretici örgütleri, bölge kalkınma ajansları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, kadın dernek ve kooperatifleri ile YEG temsilcileri yer aldı.

Kırsal kalkınma alanında doğru ve etkin karar alınmasında önemli rol oynaması beklenen Tematik Çalışma Gruplarının faaliyetleri kapsamında çeşitli kırsal kalkınma destekleri anlatıldı, sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri geliştirildi. Ayrıca, Tematik Grupların tekabül ettiği sektörlerin kırsal kalkınma içerisindeki potansiyel rolü, tematik grup metodolojisi ve 2019 Eylem Planı'na ilişkin istişarelerde bulunuldu.

Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Tematik Çalışma Grubu

Türkiye, tıbbi ve aromatik bitkiler alanında oldukça büyük bir zenginliğe sahiptir. Türkiye'de tespit edilen yaklaşık 3700 endemik bitkinin neredeyse yarısı tıbbi amaçlı kullanılabilir durumdadır. Ekonomik bakımdan da büyük potansiyele sahip söz konusu bitkilerden gıda, kozmetik ve ilaç sektörlerinde faydalanılır. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Tematik Çalışma Grubu, bu alanda atılabilecek adımlara ilişkin müzakerelerde bulundu.

Kısa Tedarik Zinciri Tematik Çalışma Grubu

Bilinen en eski pazarlama şekli olarak nitelendirilebilecek kısa tedarik zinciri (KTZ), Avrupa Parlamentosu tarafından "Sınırlı sayıda aktörün dahil olduğu, işbirliği, yerel ekonomik kalkınma ve üreticiler, işleyiciler ve tüketiciler arasında coğrafi ve sosyal ilişkilerin yakınlığını taahhüt eden bir tedarik zinciri" olarak tanımlanır. Kısa Tedarik Zinciri Tematik Çalışma Grubu toplantısında mevcut mevzuat ile destek imkan ve koşulları tartışıldı.

LEADER Yaklaşımı Tematik Çalışma Grubu

Açılımı "kırsal ekonominin kalkındırılması için faaliyetler arasındaki bağlantılar" olan LEADER, yerel paydaşların kırsal kalkınma planlarını bizzat şekillendirmesi ve tatbik etmesini teşvik ediyor; kaynakları, paydaşları, farklı kalkınma projelerini yerel seviyede bir araya getiriyor. AB ortak tarım ve kırsal kalkınma politikalarının önemli bir parçası olan ve uygulanmaya başladığı 1991 yılından beri AB kırsalında yaşayan toplulukların kendi geleceklerini şekillendirmelerine önemli katkı sunan LEADER yaklaşımı, kırsal kalkınma alanında cesaretlendirici ve yenilikçi çözümler geliştirilmesini hedefliyor. Kırsalın bir bütün olarak kalkınmasını amaçlayan, tüm paydaşlar ve Yerel Eylem Grupları arasında işbirliğinin geliştirilmesine yardımcı olan LEADER yaklaşımı, kırsalda yaşam kalitesinin artırılmasının önemli bir unsurudur. LEADER Yaklaşımı Tematik Çalışma Grubu, çalışmalarında bu yaklaşımı çeşitli yönleriyle ele alarak mevcut uygulamaların değerlendirmesini yaptı.

Kırsal Kalkınmada Sosyal İnovasyon ve Girişimcilik Tematik Çalışma Grubu

Yalnızca teknik ve teknolojik ilerlemeyi değil, örgütsel ve süreçsel yenilikleri de ifade eden inovasyon kavramının anlaşılması için çok boyutlu bir perspektif gereklidir. Ekonomik ve sosyal hayatın önemli bir parçasını teşkil eden inovasyon, kalkınma ve büyümenin sürdürülebilmesi bakımından da kritik önem taşır. Başarılı bir inovasyon ve girişimcilik örneği niteliğine sahip UKA'nın bu çerçevede değerlendirilebilecek faaliyetleri ve muhtemel gelecek çalışmaları, Kırsal Kalkınmada Sosyal İnovasyon ve Girişimcilik Tematik Çalışma Grubu tarafından detaylı şekilde ele alındı.

Sosyal inovasyon sahasının önemli odak alanlarından kırsalda inovasyon ise kırsal kesim için planlanan ürün, süreç ve uygulamaların doğru şekilde geliştirilmesi ve hayata geçirilmesini ifade eder. Kırsalda yaşlı nüfus oranının

artması, sosyal donatı yetersizliği, kırsaldan kente göç, temel hizmetlere ulaşım gibi birçok unsurda temellenen kırsalda inovasyon, çalıştay kapsamında faaliyetler gerçekleştiren tematik grupların da odağında yer aldı.

Kırsal Turizm Tematik Çalışma Grubu

Kırsal topluluklarla bir araya gelmek ve onların kendilerine özgü yaşam şekillerini tecrübe etmek amacıyla yapılan kırsal turizm, çevresel ve kültürel değerleri korumanın yanı sıra kırsal toplulukların faydasını gözetmesi bakımından da önem taşır. Ek gelir ve iş imkanı yaratma potansiyeli de bulunan kırsal turizm sayesinde yerli ve yabancı turistler yöre halkının el emeği ürünleri ve folklorik değerleriyle tanışma fırsatı yakalar. Ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğe katkıda bulunma ve kırsal turizmin geliştirilmesini sağlama, UKA'nın çok yönlü amaçları arasında yer alıyor.

Pilot çalışmalarla durum ve ihtiyaç analizi

Ulusal Kırsal Ağ'ın (UKA) kırsal kalkınma paydaşları arasındaki iletişim ve işbirliğini geliştirmeye yönelik faaliyetleri kapsamında yürütülen tıbbi ve aromatik bitkiler ile kısa tedarik zinciri pilot çalışmalarında katılımcılar ilk elden deneyim kazanma ve bilgi paylaşımında bulunma fırsatı yakaladı.

Ankara

Ankara'nın Nallıhan ilçesinde Nallıhan Turizm Gönüllüleri Derneği ve yöre sakinleriyle gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde kısa tedarik zincirinin başarılı bir uygulama olduğu, kadınlara ekonomik gelir ve sosyal statü bakımından önemli katkı sunduğu, kırsal ekonomiyi güçlendirdiği görüldü. Ayrıca, kısa tedarik zinciri uygulamalarının kadınlar arasındaki dayanışmayı artırma ve ilçenin tanıtımına fayda sağlama gibi olumlu etkileri olduğu tespit edildi.

Samsun

Bafra ilçesinin Sürmeli köyünde Sürmeli Köyü Derneği (SÜRDER) ile gerçekleştirilen pilot çalışmada kamu görevlileri ve yerel aktörlerin desteğiyle Halk Eğitim Merkezlerinde organik ürün eğitimi verildi. Belediye her üreticiye bir stant tesis ederek ürünlerini sergileme fırsatı sundu. Çoğunluğu kadınlardan oluşan SÜRDER üyeleriyle yürütülen çalışmalarda kısa tedarik zincirinin doğrudan satış noktasında başarılı bir uygulama olduğu, kadınlara ekonomik katkı sunduğu, ürünlere katma değer kazandırdığı ve sürdürülebilirlik açısından önem taşıdığı görüldü.

Yakakent ilçesinin Asmapınar köyünde yapılan çalışmada bölgenin turizm potansiyelinin yüksek olduğu tespit edildi. Ayrıca, yerel halk için önemli bir aktivite olan defne toplama ve kurutma faaliyeti için bir tesis kurulmasının kısa tedarik zinciri uygulamalarına katkıda bulunacağını altı çizildi.

Alaçam pazar alanında gerçekleştirilen çalışmada ise köylerden alınan ürünlerin belediye tarafından işlendikten sonra son ürüne dönüştürülüp satılmasının başarılı bir uygulama olduğu ifade edildi, belediyelerin kısa tedarik zinciri içerisindeki önemi ortaya koyuldu.

Mardin

Mardin'de İpek Yolu Kadın Kooperatifi ve Yeniden Hayat Bulan Kadınlar Derneği'yle yapılan çalışmalarda, kısa tedarik zinciri kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin kadınların ekonomik kazanç elde etmesine katkıda bulunma, kırsal ekonomik gelişimi pekiştirme, kadınlar arasında işbirliği ve dayanışmayı güçlendirme gibi olumlu etkileri olduğu tespit edildi. Ayrıca, doğal ürünlerle sabun yapan İpek Yolu Kadın Kooperatifi üyeleri çalışmalarını uygulamalı olarak gösterdi, faaliyetleri hakkında bilgi verdi.

Gül ve lavanta yetiştiriciliğine ilişkin projelerin yürütüldüğü Yaylabası köyünde ise söz konusu çalışmaların kapsamının genişletilmesine yardımcı olacak destekler ve danışmanlık ihtiyaçları belirlendi.

Manisa

Manisa'daki pilot çalışmalarda çok sayıda kooperatif bir araya geldi. Dalbahçe Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, üye ve üye olmayan bölge üreticilerinin zeytinlerini işleyip zeytinyağı elde ediyor. Paketleme, markalaşma ve pazarlama faaliyetleri noktasında destek ihtiyacı bulunan kooperatif, küçük üreticinin pazar erişimi bakımından önemli rol üstleniyor.

KÖY-KOOP Manisa Birliği kendisine bağlı kooperatiflerin, dolayısıyla çiftçi ve üreticilerin gıda ve gıda dışı ürünlerini pazarlamak amacıyla bir satış yerinde faaliyet gösteriyor. Birlik, ürün çeşitlendirmesi sağlamak ve paketleme işlemini daha etkin şekilde gerçekleştirmek amacıyla bir tesis kurmayı planlıyor.

Hâlihazırda birçok önemli çalışma gerçekleştiren Obasya Turizm Geliştirme Kooperatifi, yakınında 60'ı aşkın köy bulunması nedeniyle hem kırsal tedarik zinciri hem kırsal turizm bakımından büyük potansiyele sahip. Açılacak bir işletmede çiftçiler ürünlerini doğrudan tüketiciye satma fırsatı bulacak, ayrıca tesis içinde kurulacak pazarda üretici ve tüketici bir araya gelecek.

Çamönü (Karasonya) Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ise üyelerinin ürünlerini pazarlama ve üreticilerin kâr payını artırma amacıyla faaliyet gösteriyor. Hâlihazırda geniş bir müşteri profili bulunan kooperatif, kısa tedarik zinciri içerisinde işlem hacmini büyütmeyi ve satış noktaları ile doğrudan çalışmayı hedefliyor.

